

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epitome Annalivm Trevirensium

Masen, Jacob

Augustae Trevirorum, 1676

Liber IV. Silvester Pap. Constantinus M. Imp. Agritius Trev, Episc.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12542

LIBER IV.

*Silvester Pap. Constantinus M. Imp.
Agricius Trev. Episc.*

Augustæ Trevirorum urbi diœcesique jam nihil ad summam gloriam felicitatemque, præterquam religionis Christianæ libertas, deesse visum est. Quòd, ut Principum Rom. Sedes, opum nobilitatisque dignitate excelleret, libera tantum salutiferæ veritatis professio deficeret, cum subitò ex gremio ipsius geminum sidus, alterum Helenæ Matris, alterum Constantini illius filii atque Imperatoris emerit, unde non solum Trevir, sed occidens orientisque totus, cælestis fidei lumine cœpit illustrari.

Helena princeps in orientem progressa, ubi explicatis religionis vexillis palam se filiumque Christianum professa est, & patientis Christi instrumenta, cum honore, & miraculorum gloria, in lucem produxit, basilicas Deo Sanctisque excitavit, religiosos viros Virginesque venerata, suum hinc quoque pro Treverica Sede Episcopum sibi censuit deligendum. AGRICIUS is fuit, Agricius Tr. Episc. 27. Antiochenæ ab orthodoxis designatus Episcopus; sed adversariorum exclusus artibus, & Trevericæ à Deo Ecclesiæ reservatus. Qui Valentini morte vacantem jam facile sexennio cathedram occuparet. Hunc Silvester Pontifex Romæ cum honore exceptum, hoc ad Trevirenses diplomate ornatum dimisit, quod ex Archivo Trev. subjiendum esse duxi.

An. Chr. 327.

Agricius Tr. Episc. 27.

Archiep. 1. à Silv. Pap. creatus. quem

ex oriente Romam D.

Helena destinavit.

SILVESTER PAPA TREBERENSI
ECCLESIAE.

*Sicut in gentilitate, propria virtute, sortire & nunc Idem ex Trevir-
Trebir primæ, ac super Gallos & Germanos prioratum, Dunensis Ar-
E 5 quera*

chivo P. Sirmondus in MS. ac patris verbis mutatum, eruit.

Reliquiæ memorabiles ex oriente translatae à B. Helena.

Datum an. 3514.

Vide Annot. 2. ad tom. 1. Brovv.

Vide Annot. 1.

quem tibi præ omnibus harum gentium Episcopis, in primitivis Christiana religionis Doctoribus, scilicet Eucharisio, Valerio, & Materno, ac per baculum, caput Ecclesiæ, Petrus signavit habendum, suam quodammodo minuens dignitatem, ut te participem faceret. Quem ego Silvester ejus servus successioneq; indignus, per Patriarcham Antiochenum Agritium renovans confirmo. Ad honorem patriæ Domina Helena Augusta, Metropolis ejusdem indigena. Quam ipsa felix per Apostolum Martiriam à Iudæa translata, cum Tunica & clavo Domitiani, & dente S. Petri, & sandaliis S. Andrea, & capite Cornelii Papa, ceterisque Reliquiis magnificè ditavit, specialiterque provexit. Hujus privilegii conscii nocivi amuli, communionem dirimantur, quia anathemate maculantur.

Quæ ut in aliis Pontificum Rom. diplomatis repetita sunt & agnita, sic fidem sanè merentur. Ecclesiæ Trevirensis, ait Leo X. à D. Helena Constantini M. Martire, qua ad id regiam suam Domum, quam Treviris habebat, dedicavit, magnificè structa & ditata. Tunica videlicet inconsutili D. N. I. C. & uno ex clavis &c. ad illius illustri effecta, ut rectè secunda Roma, ac Domina Provinciarum, ac omnium Ecclesiarum Germania ac Gallia prima dici meruerit.

Ex quibus testimoniis, ut historicorum alibi productorum fidem taceam, & veterem Trevirensis Ecclesiæ primatum, & Reliquiarum S. Tunicæ aliorumque præstantiam ac certitudinem, & natalitiam D. Helenæ domum, facile agnosces, explosis aliorum diversa sententium, nostraque hætenus ignorantium conjecturis, quas alio loco diluimus: uti & illa quæ de crucis signo, alibi, quàm apud Trevirorum Noviomagum viso, discurrunt. Cum & istic Constantinus castris egressus adversus Maxentium primò fuerit, & signum X P. pecuniæ Treviris signatæ à Constantino impressum: passimque, & in sepulchris illic exhibitum, & Ecclesiæ D. Paulini haud multo post erectæ familiare æternumque; sed literis ut solet implicatis, manserit, Unde mirum non

non est tanto honore Ecclesiam Trevericam cæteris prælatam à Silvestro aliisque Pontif. fuisse, vulgatoque ferri versu:

*Accipe primatum post Alpes Trevir ubique,
Quem Tibi Romana novâ lege dat, & veteri.*

AGRICIVS igitur Galliæ Germaniæq; primatu à Silvestro ornatus, Trevirensi Ecclesiæ hoc decus publica auctoritate Rom. Pontificum, firmatum intulit: donec sub Clodoveo Francorum Rege Rhemensem Galli Ecclesiam, & Germani alias alibi Archiepiscopales Sedes extulere. Quando videlicet, aucto Christianorum numero, & onus & honor ad plures Episcoporum est derivatus.

Interea Trevirim Agricius, S. Reliquiarum thesauro ex B. Silvestri & Helenæ, ut vidimus, liberalitate dives, ingressus est; dignamque illis excipiendis Sedem, ex Matris & filii Imperatoris voluntate impensisque, Ecclesias Deo Divisque sacras moliri cœpit. Mediâ urbe illustre B. Helena Palatium tenebat, hoc metropolitane basilicæ sub titulo D. Petri instruendæ datum, hodie dum prisca ostendit fabricæ rudera. Alia subinde Constantinii Magni regia in templum idoneamque cœnobiticæ vitæ hominibus sedem conversum, à S. Maximino Agritii Successore acceptum nomen ad nostram usque ætatem transmisit: Sancti Benedicti Patribus ab eorum recens ortu consignatum. In priorem Ecclesiam D. Petri reliquiæ superiores illatæ sunt: nisi quod corpus D. Matthiæ Apostoli ad S. Eucharitii primi Trevirorum Apostoli ædem transferendum existimarint, ubi religiosè etiamnum, Capite ad Metropolitanam ædem recepto, nec sine miraculorum gloria, asservatur. Culter Dominicus quem à cœna relictum idem Archiepiscopus ex oriente detulit, in S. Maximini templo acceptus piè custoditur. Quanquam & aliis Reliquiarum pignoribus basilicisque patrium solum B. Helena nobilitavit. In quibus, ut finitima hujus Archidiececesis loca præteream, censetur prægrandis basilicæ moles (cujus

Diversæ Ecclesie ab Agritio impensis Constantinii & B. Helenæ Matris excitantur, ut aedes Metrop. S. Maximini &c. palatiis in Ecclesias versis.

hænti-

Pagus hodie
Uhren dictus
natale quon-
dam B. Hele-
næ solum.

Romæ mori-
tur ac sepeli-
tur magnifi-
cè.

Treviris co-
latur 18. Au-
gusti, ubi ca-
put possidèt.

An. Chr. 328.
& 329.

Constanti-
nus M. in ori-
ente Constā-
tinopolim.
erigit.

hemiclyci duo ad portam Albam è regione Amphithe-
atri adhuc supersunt) Sanctissimæ Triadi quondam con-
secrata; tū verò & alia haud ignobilis in vicino colle ba-
silyca Sacrosanctæ Cruci dedicata: ubi nunc solum ejus
memoriæ sacellum mansit. Accessit in pago suburbano
ad radices Jurani montis, loco, ut censemus, Helenæ na-
tali alterius templi structura, quod sacrum Divæ, & col-
lapsum tempore, nunc præter fontem uberè salubrem-
que, ejus insignem nomine nihil priscae vetustatis reti-
nuit, postquam cum B. Helenæ capite ad Metropolita-
nam ædem translato, ejus, quoque solennis memoria
veneratioque eodem commigravit. Ceterum plura
apud Treviros istic natæ Imperatricis argumenta in An-
nalibus ejusque Notis dedimus; ut frustra hanc sibi,
vel Angli, vel Bithyni, aliive vendicarint hætenus, re-
rum Trevericarum nimium ignari. Romæ tamen Con-
stantino præsentè ultimum jam octogenaria diem clau-
sit, & viâ Lavicana inter duas Laurus, exquisitâ funeris
magnificentia prophytico monumèto condita est. Vnde
Remensibus denique in Gallia corpus, Treverensibus
Caroli IV. & Cunonis Archiep. industriâ caput obtigit,
quorum illi, ut suam in Belgica secunda principem, hi
etiam ut indigenam, utriq; ut sanctam venerantur. Tan-
ti refert non sola generis, sed & virtutis nobilitate excel-
luisse; cum illius memoria sine hac facilè evanescat,
Constantinus, Augusta Matre rebus humanis exem-
ptâ, imperio per occidentem Galliasque inprimis rectè
constituto filiisque demandato, ipse orientem animo,
ac deinde & præsentia complexus, Byzantii ad amœ-
nissimam Propontidis oram, Constantinopolim urbem,
à se dictam, amplissimo opere impensisque erexit quo
ex occidente nobilissimos procerum, atque à Treviris
Honoratum Prætori præfectum evocavit. Visuntur
hodiedum cusa id temporis Numismata Treviris, in
quorum una facie galeata virgo sceptrum crucis instar
manu sustinet, cum epigraphæ CONSTANTINOPO-
LIS.

LIS. Facies opposita Victoriā alata, manu clypeum prementem exhibet, subscriptumque P. TR.

Inter hæc quoque Constantinus Juniori filio suo Constantino occidentem commisit: utque facilius utriusque imperii foret moderatio, quatuor suprema post Cæsares autoritate præfecit, qui civilem militaremque disciplinam regerent, quos Præfectos Prætorio, more ab Augusti temporibus derivato, nuncupavit, quibus dum Imperatori (ut frequens) adessent, Hyparchos seu Præfectos substituit. Duo illorū orientis, totidemque occidentis imperio dati. Horum alter Latium, Africam, & Illyricum, alter qui Galliarum erat, præter hanc, Hispaniam, Britanniam, utramque Belgicam & Germaniam Ripensem sui juris possidebat. Neque ab illius sententia fas erat, vel ad Cæsarem, appellare. In publicum venienti imago, seu vultus præferebatur Augusti, ut cuius autoritatem sustineret, populus venerabundus agnosceret: sub quo mulier cornucopiæ amplexa imperii felicitatem ostentabat. Carpentō ferebatur aurato in quo sella eburnea, à tergo per hemicyclum inflexa, sedentem excipiebat, quaternisque albi coloris equis provehebat. Quo vero tempore pro tribunali causas auditurus sedebat, abacus tapete instratus Augustale in medio simulachrum sustinebat, ante quod liber Mandatorum Principis, hinc atque inde ardentibus cereis illustratus, quæ omnia ad majestatem Cæsaris, ejusque nomine jus dicentis, egregiè erant instituta.

Porrò Trevirorum Augusta, Præfectorum hac sede illustris armorum ac thesaurorum occidentalis imperii plenam tutelam fuit adeptā. Hic Tiberianus quondam, & post illum Titianus, eloquentiā celebres, consulari quoque trabeâ fascibusque insignes, florere. Honoratus deinde sub Constantino, sed citra trabeam fascesque, ante dictis usus insignibus, postque illum Ambrosius Sancti Mediolanensium Antistitis Pater, Ausoniusque Gratiani præceptor, & Priscilliani damnator Evodius, suâ Galliarum apud Treviros præfecturâ inclaruere.

Mæque

An. 330.

Constantinus Jun. occidentis imperio datus, & Præfecti Prætorio cū summa post Cæsares potestate constituti, qui civilia & militaria administrarent.

Eorum insignia.

Trevirorum urbes sedes præfectorum Gallicanorum.

Inter legio-
nes limitibus
præpositas
Flaviæ illu-
stræ fuere.

Neque impar illorum in militia autoritas, ad horum
enim arbitrium Magistri militum, & legionum præfe-
cti cuncta administrabant, celebresque hoc tempore
Flaviæ, sic à Constantini gente dictæ, legiones tres fuere,
prima dicta Fl. PACIS, altera Fl. VIRTUTIS, ter-
tia Fl. SALUTIS. Quarum una apud Vangiones Rhe-
ni Limitem, altera Mosellæ apud Mediomatrices tuta-
se memoratur. Præfecti igitur fuit, cum, civiles ope-
ras, palatinas annonas, annua stipendia; tum salaria,
commeatus exercituum, operumque publicorum mer-
cedes constituere atque erogare. Verbo Imperatoris
personam atque autoritatem in officio sustinere.

A. C. 331. &c.
Ethnicismo
oppresso, hæ-
resis Arriana
invalescit.

Rebus igitur imperii sub hac disciplina constitutis,
primus Constantini labor fuit latè adhuc florentem Ido-
lorum cultum opprimere, quod ubi magna contentio-
ne ab ipso in oriente, à filio in occidente, sacris Christi-
anorum surrogatis, factum esset, alias Dæmon insidias
struxit. Siquidem, Arriana hæresis, licet Niceno con-
cilio jam ante sexennium profligata; tamen invalescere
illa rursus, Vocemq; *ὁμοούσιον* id est consubstantialè

Athanasius
resistens Tre-
viris exulat.

patri in filio cœpit averfari. Quorū, post Arriū, princeps
Eusebius Nicomediensis Episcopus, historiā suā notus
& Constantino familiaris; cum hujus aures occupasset,
Athanasium Alexandrinum Episcopum fortissimè ob-
nixum reliquamque Ecclesiam haud leviter afflixit. ut
quamvis hic anno 335. in Synedrio Episcoporum Tyri,
stupri in se derivatam infamiam ingeniosè non minus,
quàm vere, dissimulatā personā expurgasset, cedendum
nihilominus vi ac furori hostium fuerit, Trevirisque
exulandum, ubi tamen pro exilio patriam reperit, ami-
cūmque, eum Episcopum tum filium Imperatorem;
condiditque symbolum illud fidei, quod hodie dum Ec-
clesia sub ejus nomine de Sanctissima Triade recitat, ac
veneratur.

Ludi & spe-
ctacula Chri-
stianis prohi-
bentur.

Religioni id quoque passim datum, ut ludi ac spe-
ctacula, quæ vel levitatis, vel crudelitatis plu-
rimum

rimum continerent, Imperatoris Præfulumque mandatis tollerentur. Unde Arelatensi, cui Agricius interfuit, synodo sacrorum communionem arcentur, quotquot vel Scenicos, vel Circenses ludos exercerent. Quanquam constet post hæc Treviros Circensibus non temperasse. Prætoris tamen edicto infames habiti, quotquot lucri gratiâ in Circum quadrigarii, vel histriones in scenam, aut in caveam arenarii prodissent.

Post hæc & Silvester in sede Romana, & Agricius in An. Chr. 335. Treverica, sanctitatis uterque fama celebris, mortalitate functus est. Hujus monumentum Sanmaximiniani sibi vendicant. Cujus locum Maximinus Aquitanus ejus disciplinâ formatus, non absque cælitum nutu, Quiriaci Presbyteri prædicatione, adiit, integritatem haud minore studio æmulatus. cumque latè jam sub Agricio Mossellæ Rhenique accolas, & quotquot Celtarum nomine ad Oceanum Britannicum usque censentur suo Ecclesia Romana gremio collegisset, hos non modò fovit; sed egregio etiam Maximinus zelo promovit.

Constantinus, verè Magnus haud multò post ad extremam vitæ decurrit lineam, perperam nonnullis de Arianismo suspectus, quòd in totius penè orientis Episcoporum ab erratione difficilè Imperatori, ad has minime controversias, quæ de Sanctissima Trinitate agebantur, exercitato fuerit constituere, utra partium; minor ne, an major Christianorum veritatem tueretur? Contra unum Athanasium steterè penè omnes. Et quid pronius, quàm pluribus adsistere? Nihilominus deprehendisse invidiam fraudemque, nec Athanasium tantumquam reum; sed pacis in oriente occupandæ gratiâ, in occidentem ad filium Constantinum ablegasse, omnium honore excolendum, id ex Constantini Jun. literis quibus illum ad orientem, Ecclesiæque Alexandrinæ possessionem, remisit, non obscurè tenemus. Cum se humanissimè eundem esse complexum, omnique observantia Treviris excoluisse, atque ex voluntate optimi parentis remittere significet. Unde illa de puteo ad

S, Maxi-

Agricius 13.
Jan. vita abit
Maximino
successore.
Sozom. l. 1.
c. 5. Niceph.
l. 8. c. 33.

An. Chr. 337.
Constanti-
nus Mag. or-
thodoxus
moritur.

Athanasius
biennio Tre-
viris amicè
habitus re-
stituitur.
Vide Apol.
2. Athan.
& Anal.
Trev. ad
an. 338.

Ruf. l. 10. S. Maximinum commenta, ubi sexennio latuisse fertur,
Eccl. hist. c. ex orientali (per Rufinum exposita) ejusdem Anasta-
18. aliam sui fuga, malè ad hunc locum ab imperitis historiarum
fugam, pu- traducta, evanescunt. Et si fortè istic, ubi nunc cryptæ
teique late- Maximinianæ, sæpius mutatæ, puteus extat, latuisset,
bras recen- nonnisi ad solitudinem; ultrò exercitationibus sacris
set. quæsitam (ut id temporis non infrequens) spectabit.

Constantinus Junio testamento Patris Galliam, Hi-
spaniam, & Britannias; Constantius orientem; Con-
stans Italianam, Africam, & Illyricum obtinuit; Sed
patris virtute degeneres filii, & mutuâ ambitione col-
lisi. Et Constantinus quidem, ceu natu grandior, quæ-
Jul. form. c. prius cum fratre Constante adversus Alemannos & Bri-
12. & 30. tannos gloriosè victor arma junxerat, nunc in eundem
Eutrop. l. 10. vertit; sed insidiis aptud Aquilejam clausus, vitam cum
An. Chr. 340. imperio amisit.

Constans subinde toto fretus occidente, Francos
Galliam magnis exercitibus infestantes prælio fregit, le-
gesque ex arbitrio in societatem admissis præscripsit,
sed in gente inquieta, non nisi ad proximam opportu-
nitatem rebellandi, valituras. Arrianis quoque, fratris
Constantii indulgentiâ, per orientem invalescentibus
cum Maximino Trev. Archiepisco, viriliter obnixus est.
Ejecerant illi, cum Athanasio rursus, Paulum Constans
tinopolis Episcopum, qui ad Julium Rom. Pont. Cle-
mentemque & Maximinum profugi, in communionem
recepti sunt. Unde Constante apud Fratrem evincente
Concilium Sardicense in Illyrico habitum, quo utriusque
imperii Episcopi convenère ubi Maximinus cum Mar-
tino Moguntinensi, & Euphrata Coloniensi, Athanasio,
& Paulo absoluto, Asiaticos frustra Philippopolim ad
synedrion aliud profugos condemnarunt. Illi igitur
restituti. Ex his Ursacius Singidonis, & Valens Mur-
sæ Episcopus Julio sese Romano Pont. pro absolutione
stitère, Arrianos detestati. Euphrates autem cum Vin-
centio Capuæ Episcopo legati Antiochiam à Constante
ad fra-

Synodus Sar-
dicensis.

ad fratrem abiere. ubi cum Stephanus Episcopus ad calumniam Euphratæ instruendam meretriculam in cubile dormientis nudam immisisset, & hæc ad senis conspectum reverentiamque attonita exclamansq; facinus proderet, ille dignitate exutus est, hic Pauli Athanasique restitutionem à Constantio impetravit. Qui, tum ut impium Arrianorum vindicaret facinus; tum ut fratris vim, devitaret, licet animo jam Arrianis devinctus, æ-

An. Chr. 328.

quitati non est ausus refragari. Euphratæ tamen in fide constantia, ex Arrianorum consortio, labefactata, & in reduce notata, Maximini Trev. Archiep. studio, in collecta Agrippinensi synodo, cum eodem gradu moto, tempestive damnata est, & suæ Ecclesiæ quies restituta.

At Constantis interitus hanc rursus felicitatem evertit. Is enim ubi relictis Pannoniis in Gallias ad quietem revertisset, venatione otioque indulgens Magnentii Comitis Milirum, inter Epulas pro Imperatore delicti, insidiis haud procul Pyrenæo monte occubuit. qui

An. Chr. 350.

Decentio & Desiderio fratribus, in consortium dignitatis assumptis hoc egit, ut Hispaniam & Gallias suæ faceret potestatis. cui Treviri Pœmenium Ducem, titulo Defensoris electum, S. Maximino primùm, deinde & Prætoris approbante, opposuerunt. Sed frustra Magnentius, Decentiûsque victores arma intulere: religionem tamen Catholicam professi, siquidem in numo Augustali istic cuso salutiferum Christi signum prætulere, cum inscriptione SALUS DD. NN. AUG. ET CÆS. Ille etiam pro firmando per Constantii assensum imperio D. Maximinum in orientem ad

Magnentius Tyr. oppresso constante occidentem regit.

An. Chr. 351.

Imp. ablegavit. Qui tamen irrito legationis consilio postquam Romæ Magnentio acta explicasset, cum B. Servatio in Aquitaniam deflexit, contracto morbo, illic ubi spiritum nascens hauserat, moriens deposuit, quem postea successor in cathedra Paulinus inde Treviros, non sine diversâ miraculorum per iter gloriâ, revexit atque

S. Maximinus in legatione mortuus Trevirim transfertur per S. Paulinum intulit successorem.

F

colitur 29.
Maij.

intulit ædi B. Joannis Evangelistæ, quæ deinceps ipso nomen tulit.

Discipulos præter D. Paulinum Aquitanum habuit Lubentium, qui ad Cuberinum municipium ablegatus inferioris Mosellæ Rhenique ad Confluentes populatum Loganæ haud procul ex Germania in Rhenum influentis accolas, ad fidem convertit, & egregiâ civitatis famâ defunctus, cum inter certantes de corpore populos, pro veterum more, flumini impositus fuisset adverso Logana contra præcipitem alveum Dietricham usque ascendit, atque istuc receptus, inter confra- hac ætate hæreticos, priscâ veneratione observatur; genteâ naviculâ in facti memoriam asservatâ.

S. Lubentius
Maximini
discipulus
apud Loga-
nam, quem
venerantur
13. Octob.

quando obi-
isse fertur.

Alter S. Ca-
stor 13. Fe-
bruarii coli-
tur.

Tertius Qui-
riacus 6. Mar.

Alter discipulorum S. Castor Cardonam missus, Rhenicolas istuc in limitaneo Romanorum castello ad partem tatem verbo exemploque inflammavit, qui & ibidem Confluentiæ veteri Canoniorum collegio, ad sui memoriam relicto, honoratur, ac virtute miraculorum clarescit.

Tertius ex ejusdem disciplina B. Quiriacus. cujus basilica D. Maximini, & Tabenæ ad Saram recordatur cum sanitatum gratiâ hodie dum, præcipue ad 6. Martii, celebratur. Tam felici Sanctorum hominum adventu D. Maximinus Trevirensis agrum excoluit, quæ nec tellus, nec ætas omnis profert.

Synodus Sir-
miensis.

An. Chr. 351.

Constantius
Magnentio
Victo occi-
denti impe-
rat.

S. Paulinus jam cathedræ admotus, nil infra Marstrum ausus est. Ab Arrianis frustra idem in partem vocatus, antiquâ in religione stetit, ut omnis in hac vita fugienda est. Illi, assentiente Constantio, Sirmium rursus synodum indixerant, ubi cum Photinum episcopi loci Episcopum nova de personis divinis comminacione tem, unâ cum Marcello ejus quondam Magistrò, in damnassent, Athanasium eidem damnationi perpetua invollebant. Igitur actis ad consignationem Paulini transmissis cautè subscripsit: *Se Photini ac Marcello damnationem probare: Athanasii rejicere.* Quare haud levem Arrianorum offensionem, suo demum sanguine expiandam, incurrit.

Constantius enim, postquam atrocissimo in Pannonia prælio, ingenti utrimque strage edita profligasset Magnentium, & hic cum Decentio fratre spontanea desperati morte occubuissent, in Gallias sese transtulit, ac transfactis Arclate hibernis, synodo istic primum, ac dein Mediolanū Galliarum Episcopos convenire iussit, & Athanasii damnationem probare. Inter hos ut Athanasius loquitur, Paulinus Episcopus à Treviri (qua Galliarum Metropolis est) Lucifer Metropolitanus Episcopus Sardinia, Eusebius Vercellis civitate Italia, Dionysius Mediolani, quod & ipsum est Italia Metropolis. At hi denuntiabant illi (Constantio) diem iudicii, suadebantque, ne res Ecclesia corrumperet, neu sanctionibus Ecclesiasticis imperii Romani vim admisceret, neve Arrianam hæresin introduceret in Ecclesiam Dei. Verum nec ille audiit, nec plura eos dicere permisit. Quin, ob hoc ipsum acriter minabundus, & gladium intentans, quosdam ex iis adduci iussit; sententiam suam, quam ante professus erat, Pharaonis ingenio revocat. Excusso igitur sancti pulvere, & oculis in Deum rejectis, nec Casaris quicquam minas verebantur, neq; ob strictos enses, veritatē non prodiderunt, & exilium veluti ministerii sui officium acceptarunt. & nihilominus, quanquam in vinculis essent, evangelizabant. Hæc Athanasius. Cui Hilarius adversus Constantium addit. Tu Paulinum beata passionis virum, blandimento sollicitatum relegasti, & Ecclesiam sanctam Trevirovum tali sacerdote spoliasti, edictis fidem terruisti, ipsum usque ad mortem demutasti exiliis, & fatigasti, extra Christianum quoque nomen relegasti, ne panem, aut de horreo tuo sumeret, aut de Montani Maximillaque antro profanatum expectaret. Post eodem & Liberius Rom. Pont. in exilium à Constantio actus, successorem vivus Felicem Archidiaconum sustinuit, qui tamen in majorum religione nihil immutavit; quamquam Valens & Ursacius à professione quondam facta, ad Arrianos redierint. Sub hæc Imperator de

352.
Synodus Are-
latensis &
Mediolanen-
sis.

354.

355.

Athan.
Epist. ad So-
lit.

An. Chr. 356. Francis Alemannisque quaquaversum in Gallias irruentibus sollicitus, postquam quadraginta facile urbibus occupatis vastitatem latè intulissent Pœmenio quoque Trev. defensore cæso, Julianum ex Constanti patrialem Cæsarem appellavit, contraque hostes in Galliam destinavit. qui philosophiâ armisque, quàm religione mælior, coacto in Sequanis exercitu, levique contra Alemannos victoriâ fretus, per Treviros Coloniâ usque progressus, hanc, & quidquid medium est

Julianus cæsar assumptus S. Martinum ægrè dimittit.

à Francorum jugo vendicavit. Quâ in militiâ, cum S. Martinus Deo militaturus, à Juliano donativa in suo tribuente, his recusatis, missionem peteret, idque timoris causâ ob sequentis diei imminentem pugnam Imperator factum interpretaretur; ac Martinus reponere in prima sese etiam acie licet inermem, contra hostes iturum, addixit Julianus: verùm hostibus altera se lucra citra pugnam deditibus Martinus hoc periculum effuscit, ac suis deinde apud Treviros beneficiis innotuit.

Nobili victoria ad Rhenum contra Alemannos potitur.

In Constant.

In Mosel.

Edyl.

An. Chr. 358.

S. Paulinus pro fide exul ac denique Martyr.

* Micaonibus.

bernatum concessit, ac subinde Alemannos, sub Chonodomario haud procul Argentorato Rheni ad ripam progressus tantâ clade cæcidit; ut Sextus Aurelius dicat: *Sabant cæsarum acervi, montium similes, fluebat cruor minimus modo, captus Rex nobilis Chonodomarius, fusi omnes Optimates, redditus limes Romana possessionis.* & Arrianus hunc fortè locum descripturus canat:

Æquavit Latias, ubi quondam Gallia, Cannas.

Interea D. Paulinus Trev. Archiep. variis exilii ærumnis, quanquam ad barbarorum salutem cedentibus, denique illata, ut ferunt, morte, confectus est. Cujus tumuli, in dicata eidem S. æde, hæc inscriptio est: *An. III. Imp. Constantii (nempe per occidentem) catholicam fidem extra Christianum nomen relegatus, & usque ad mortem exilia mutando fatigatus, Phrygiæ usque Miconibus * prædicavit, & fractus Diis gentiliæ Ecclesias fundavit. At ultimum apud Phrygiam multorum tormentorum generibus exquisitus, capite cæsus est II. C.*

Sept. anno CCXCV. * incarnati verbi, & miraculis mag- * Error ex
nificè clarificatus à S. Felice Trevirim ex Phrygia trans- Comment.
latus. Cujus gratiam & intercessionem, Martyrum quo- Reginoni
que sub Rictiovaro (passorum) gloriam & coronam si- prefixo haste
delium populus hic adorat, & voti compos veniam pro anno
exorat. CCCLVIII.

Fornix cryptæ Musivi operis hos decussatim versus
sub PAULINI nominis literis exhibet, Quibus Mar-
tyres Treverici, illi juncti signantur.

Quam bene Pontifici Dux Patriciusque coharent!

Gallica Palmatus, Thebaa dat agmina Thyrsus,

Ducit uterque suos, & ducit utrumque Sacerdos.

S. BONOSIVS, seu BONOSVS in exulis locum successit, S. Bonosius
minus tamen rerum à se gestarum, ut & plures ex po- D. Paulino
steris, celebratus, sive publicis se ingerendi occasio, sive in Archiep.
scriptores etiam defuerint, quamvis sanctitatis ad poste- substituitur.
ros existimationem non pauci transmiserint, quod nisi
quem virtus explorata probasset, episcopale pedum, ra-
rus adiret.

Francorum in hoc tempus primordia illorum cadunt, Franci Salii
quos Salios, sive à flumine Sala, sive ab Isala, aut etiam innotescunt.
saliendo dixerunt, hi à Rheno ad Tungros usque effusi,
& nondum firmi satis, haud multò opere à Juliano in
potestatem redacti sunt, limitaneæque ad Rhenum ur-
bes, ut Bingham, Antonacum, * Bonna, Novesium (uti * Anderna-
& annis superioribus Colonia Ubiorum) Romanorum cum modò.
obsequio restitutæ. Valuitque ad hæc Chariettonis la-
trocinii primò, ac deinde justo bello exercita apud
Treviros virtus, qui non inutilem Romanis adversus
Germanos operam commodavit.

Constantio inter hæc curæ erat Occidentem totum An. Chr. 359.
Arrianismo addicere. Ergo indicto Arimini in Italia, & Ariminense
Seleuciæ in Isauria conciliis, hic orientales, istic occi- Concilium
dentales Episcopos, quâ vi, quâ dolo ad subscribendum & Seleucia-
coëgit, articulis orthodoxis, si una de Christo vox num à Con-
stantio in
perversione
Catholicorū
institutum.
omnino præterita non fuisset. Liberius igitur Pon-
tifex, cum nihil fidei dissonum appareret, ad subscriben-
dum

S. Hilarius
Zelator ve-
ritatis plerof-
que Episco-
porum redu-
cit.

Julianus Im-
perator à
milite saluta-
tus idolola-
triam profi-
tetur ; sed
contra Chri-
sto ultore,
occumbit.

An. Chr. 360.

dum inductus, in sedem, Felice schismatico amato, Constantio reponitur. Sed Hilarius Pictavorum Episcopus Seleuciæ (quò ad Synodum ab exilio admissus fuerat) constanter obniscus, approbationem respuit & Constantinopolim profectus, cum occidentalium lapsus indoleret, Imperatori se ad disceptandum de veritate cum Adversariis palam obtulit: verum rejectus, in Galliam per Illyricum & Italiam abiit, diversisq; cum synodis, tum Epistolis, Ariminensis conciliabuli ab Episcopis damnationem, poenitentiamque subscribentium extorquere conatus est: obtinuitque, ut errorem retractarent alii, pertinaciores etiam suis Episcopatibus moverentur. Ita duo Ecclesiæ lumina orientis Athanasius, & Hilarius occidentis nullis involvi errorum tenebris potuere. in communi tempestate sua jactatæ Petri naviculæ sidera ad spem salutis superessent.

Julianum subinde Parisiis hibernantem miles Imperator salutatur, qui honorem specie recusantis acceptum excusare apud Constantium frustra conatus est; mors tamen Constantii, dum bellum molitur, orientis quoque imperium Juliano adjecit, virtute jam bellica utrobique illustri. Quam ejus gloriam turpis ad idolomaniam apostasia foedavit; quanquam exules orthodoxorum Episcopos, suis revocatos Ecclesiis redderet: ut una rem Christianam vulnerare manu, alterâ sanare rursus videretur.

Ita mirum in occidente fuit, Eusebium in Italia, & in Gallia Hilariū omnia pristinae religionis reparare decora & Ariminensi concilio deceptos cum Liberio Papa palinodiam canere, neq; Synodi verba occultato Arrianismi sensu probare: simul tamen detrectantes in Leucis idolatricum obsequiū per ministros Constantii, SS. Eucharium, Eliphium, Libariam, Susannam, Memiam, Odam, & Gertrudem victimas fidei occumbere. jussu ut videtur Salustii, Prætorio Galliarum præfecti, hominis pagani. Ferunt Eucharium Episcopum resectum apud Mosel-

Mosellam sibi caput excepisse manibus, atque in collem Liberdunensis castri sustulisse, Memoriam Martyrum Ecclesia Tullensis ad 27. Octob. retulit, Eliphii, qui 17. Cal. Nov. cecidit, Reliquiæ Coloniam ad S. Martini cœnobium translatae, cœlestibus ibidem signis ornantur.

362

Interea Julianus in oriente honorificè exceptus, dum apparatus in Persas bellum ardentius prosequitur, jurato in Deorum gratiam Christiani nominis excidio, lancea ignoti militis in ipso ardore pugnae confectus, ceu manum Christi agnoscens, exclamasse fertur. *vicisti, Galilae, vicisti* infelicemque cum his vocibus animam eiecisse. Cui Jovinianus per menses octo, atque hoc inter conatus restituendae religionis vita functo, Valentinianus ejusdem pietatis laude successit: quam fratris Valentis Arrianorum fautoris ad Orientale sceptrum temerè admitti, impietas fœdavit. Ita nec suum hæresi defuit patrocinium. Valentinianus præcipuam imperii sedem delegit Treviros, tum amœnitate loci ad Saravi & Mosellæ confluentes siti, tum opportunitate ad tuendos imperii limites, Francosque & Alemannos, identidem Galliam, præsertim glaciatis hieme fluminibus, incurfantes, vi armata propulsandos. Et quidem Charietto, utriusque Germaniæ Comes, adversum hostem missus atque in acie cum suis occumbens latè ad Treviros Leucosque usque grassantibus viam fecit. donec Fl. Valens Jovinus equitum Magister, apud Scarponam Lotharingorum, Tullum inter ac Divodurum cæsis ad internecionem viros viresque sustulit, & aliis deinde locis præliisque fractis insistens, præmium victoriae consulatum Rom. adeptus est. Dum hæc agerentur, Valentinianus, Ambrani morbo detentus, consilium militibus de Rustico vel Severo Imperatore eligendo injecit. Unde firmior jam Valentinianus Gratianum filium penè adhuc puerum, in plena militum concione, non, ut olim, Cæsarem, sed Augustum repente dignis excultum ornamentis renuntiari fecit. Utque ad militaria pericula duraret animum, gravissimæ, quam ducebat

363

Jovinianus ac mox Valentinianus orthodoxi in imperio successere, sed hic in oriente fratrem Valentinianum Arrii fautorem malè admittit. ipse Treviris subsistens.

366

An. Chr. 367. Gratianus a patre Val. consors imperii legitus

368.

* Loboduna
in Ladebur-
go juxta Ni-
crum.

Valent. &
Gratianus
Imp. Trevi-
ris victores
et triumphant.

cebat contra Alemannos, qui Moguntiam recens Chri-
stianis magno numero interceptis exciderant, adesse
expeditioni volebat. Rheno igitur transmissis, hoste nul-
quam comparente, late omnia ad Nicrum usque pro-
gressus vastat, ubi cum Lupoduni * insidere hostes mon-
tem comperit, quamvis accessu difficilem, partitis ta-
men legionibus, aliisque aditus perumpentibus, aliis
sepientibus abitus, non nisi cum ingenti hostium strage,
& suorum victoriâ, prædis gloriâque locupletem mili-
tem Treviros reduxit, ac Triumphali ibidem arcu, cu-
jus hodie dum ad Mosellam vestigia, quamvis variorum
ædificiis exhausta, visuntur, magnificè unâ cum filio
Gratiano ovans exceptus est. Quod delectus nuper in
Gratiani & Valentiniani Jun. præceptorem, ex Burdi-
galensi cathedra Aufonius Rhetor, minimè conticuit,
de laudibus Mosellæ

— — — — — *Nec pramia in undis
Sola, sed Augusta veniens quod moenibus urbis
Spectavit junctos natique patrisque triumphos,
Hostibus exactis Nicrum super & Lupodunum,
Et fontem Latis ignotum Annalibus Histri.*

369.

Ab Alpibus
ad Oceanum
usque Rhe-
nus Germa-
niam versus
munimentis
firmatur.

Varie fabricæ
& officinæ
apud Trevi-
ros erigun-
tur.

Inde Valentinianus præsiidiis etiam ultra Rhenum tran-
latis, totum à Rhætis Alpibusque flumen, usque ad
oceanum borealem, castellis munimentisque firmavit,
exercitu pro securitate Galliæ per hæc loca aucto di-
tributoque, unde numi Valentiniano inscripti ac Tre-
viris cusi extant, cum titulo REPARATI EXERCITUS,
vel SECURITATIS REIPUBLICÆ. Auxit præterea magnificis passim urbis dignitatem, quâ ædi-
ficiis & officinis, quâ muniis officiisque. Hinc alia fabrica
Scutariorum, alia Balistariorum, quæ arma machinalisq;
bellicas conficiebant; alia Branbariciorum, sive Ar-
gentariorum, quæ & monetas, & vasa argentea aurea-
que, sive arma etiam, cudebat. à qua tamen officina ar-
morum diversa erat, denique fabrica Gynæciorum, seu
vestiaria, quæ, & pro castris, & pro aula Imperatoris,
militum

militum aulicorumque utriusque sexus vestes, vela, ten-
toria, stragula procurabat, tingendæ etiam lanæ purpu-
ræque dabat operam. Unde Procuratores Monetæ Trev.
Præpositus thesauri Trebitorum, sive Branbacariorum
Trebirensium, Procuratores Gynæciorum in variis in-
scriptionibus quondam usurpati. Alia etiam Ausonius
ædificiorum genera carmine est complexus:

*Quis potis, innumeros cultusque habitusque retexens
Pandere tectonicas per singula pradia formas?
Non hoc spernat opus Gortynius aliger (a)edis
Conditor Euboica. . Irrumpit in athera tecto
Ostentans altam, Pharos ut Memphitica, turrim.
Quid? quod sulphurea sub structa crepidine fumant
Balnea, ferventium Mulciber haustus aperto
Voluit anhelatas tectoria per cava flammis,
Inclusum glomerans æstu exspirante vaporem?*

*In laud. Mo-
sel.*

*(a) Dædalus
Turris nocti-
luca in ponte
Mosellæ.*

*Calidæ ther-
mæ, quales
S. Bertrici.*

Multas quoque Treviris Sanctiones, ut est illa L. 8. C. tit. Leges Trev.
8. Die solis qui dudum faustus habetur, neminem Chri-
stianum ab Actoribus volumus conveniri. Datū XI. Cal.
May Trev. Valentiniano & Valente AA. Coss. anno vi-
delicet 365. Ita C. Theod. lib. 9. tit. 19. jubet communi-
bus omnia mandari literis, quæ de provincia scribun-
tur: ut tantò facilius, quæ privatis irrepunt falsa viden-
tur, quinto Id. Jun. Trev. anno 367. Rursum. C. Theod.
lib. 7. tit. 20. Præpositos diversorum operū vetat his frui
privilegiis, quæ Palatinis militaribusque tribuuntur,
nisi & his quondam muneribus sint functi 3. Cal. Jan.
Tr. anno 369. Denique C. l. 12. c. 1. Sacerdotio & Prin-
cipalis aut Comitis honore fretis immunitatem conce-
dit, eximitque ab oneribus & pœnis servilibus 4. Cal.
Jul. Trev. anno 371.

Per hoc tempus Galliarum Episcopos Damasus Pont. Gallia Ep-
scopi ad sy-
Romam evocavit, Auxentiumque Mediolanenses Arri-
ana hæresi corrumpentem damnavit. Burgundiones nodum Rom.
verò Trans-Rhenum incolentes, Romanis & armis & evocati.

F 5

animis An. Chr. 370.

Oros. l. 7. c. 32. animis contra Alemannos sociati, fidem Christianam quoque à nostris instructi Sacerdotibus admiserunt; ut alibi Diaboli, alibi Christi regnum propagari videretur. Constantiam tamen in fide tam Romanis quam Deo præstitam defuisse, inferius constabit.

Saxones Belgicæ infestæ vincuntur. Valentinianus inter hæc Saxones, à Germanici Oceani litoribus Belgicam secundam inmisso exercitu instantes, per Severum Magistrum peditum, Nanneno Comiti submissum, gravi clade multavit, quando intercepto reditu, omnes interneccione mactavit. Orosius in Francorum scribit finibus oppressos.

Lib. 2. contra Iovin. Quo tempore D. Hieronymus in Galliam Treverimque, omnibus artibus florentissimam, adolescens pervenit, ubi B. Hilarii librum de Synodis repertum propria manu descripsisse se memorat, miratumque Scotos ex Britannia gentem barbaram humanis in cibo carnis delectatos: linguamq; Celtarum, præter Latiam, hic reperit; quam postea Galatas in Asia Pontoque usurpare, ceu origine hinc ducta, notavit.

An. Chr. 374. Pictoria Treviris privilegiis ornata. Porro Valentinianus, post Saxones Alemannosque iterato armorum terrore compositos, Treviris pacis artibus indulgit, pictoriamque ac plasticen, ipse etiam admotâ manu, inprimis excoluit, ejusque professores à tributis oneribusq; publicis, cum totâ familiâ, eximios habuit.

Cod. l. 13. t. 4. Edyl. l. 6. Greg. Cupidinis eo tempore per heroicas mulieres crucifixi imaginem datam Aufonius ræminit, ut si in hoc Deastro ardoris incestuosi crimen punirent. Quâ etiam ætate S. Martinus Turone ad Imperatorem Trevirim negotiorum causâ appulit; sed cum Justina uxor Arriana illius à viro Dei avertisset animum, ideoque spe accedendi fraudaretur, ad preces conversus, Angelique fretus monitu, palatium intrat, rectaque, portis vuisque ubique patentibus, Valentiniani affatum petit, qui indignatus venienti, cum assurgere nolisset, erumpens è regia sella ignis nolentem sede ejecit. quo prodigio consternatus, obviis illum amplexibus excipit, ultróque, nec postulanti, quæcunque vellet indulgit, sepius

pius etiam, ac familiariter mensæ adhibitum, honore muneribusq; delatis excoluit. quamvis ea tam constanter Martinus rejiceret, quàm Imperator liberaliter deferret. adeò facilè est Superis obstinatos Regum animos inflectere: quod *corda Regum sint in manu Dei.*

Anno insequenti, Gratiano Treviris relicto, adversus rebelles Sarmatas cum exercitu Illyricum adiit. Cunque istic Quadi nuper refractarii, atque à Theodosio adolescente (cujus Pater Britannos Afrosque victor sub auspiciis Valentiniani fregerat) sub jugum missi, defectionis suæ crimen improbè purgarent, Imperator irarum furorisque plenus, indignantem, justè quidem sed immoderatus, animam cum bile profudit. aculeatæ apis instar, quæ dum alios ardentè ferit, ipsa aculeo cum vita amisso interit. Corpus, si publicis literis fides, Constantinopolim delatum, Malim tamen à Gratiano repetitum, & Andernaci ad Rhenum inferiorem conditum, ubi vel ipsius, vel certè filii Valentiniani cadaver depositum esse, vetus in plumbea lamina inscriptio testatur. Hujus verò exuvias cum Mediolano intulisse D. Ambrosius Theodosii jussu sese asserat: nisi fortè partiamur, de illo erit concedendum, filiique illud in parentem obsequiis tribuendum.

Divisum sub hæc occidentis imperium, quod militum favore Valentiniano Jun. licet quadrienni Italia, Illyricum, & Africa, prisca divisione, Constantini Mag. oblata sit, Gratiano in Galliis, Belgicaque, Hispania ac Britannia imperante. unde ut hic Treviris, sic remp. illic bonis legibus disciplinisque liberalibus ornandam suscepit. Ausoniumque præceptorem suum, à quæstura ad præfecturam Prætorii Galliarum, atque ex hoc denique gradu ad Consulatum Rom. cum Olybrio Romanæ Urbis præfecto, extulit. ut cui velut alteri parenti, omnia deferret; & *solvere se diceret, quod debuisset, & adhuc debere, quod solvisset*, gratitudine in paucis, erga Instructores suos in liberalibus artibus, memoranda, Porro voluit hæc beneficia pervenire ad plures unde

375.

Valentinianus in Illyrico moriens Gratiano imperium Occid. reliquit ipsius corpus Andernaci repertum.

Epist. 34. ad Theod.

Valentinianus Junior in Italia & Afr. imperat. An. Chr. 376.

Ausonius à Gratiano Præfectus & Consul factus. Auson. in grat. act. pro consulatu.

In Cod. Theod. ubi aliqui mendosè Antonium legunt.

Liberalium artium promotor fautorque Gratianus, lauta assignat Professoribus stipendia.

unde illius ad Præfectum Ausonium mandatum extat: *Per omnem diocesim commissam Magnificentia tua frequentissimis in civitatibus, qua polleat & eminent claritudine Præceptorum optimi quique erudienda præsideant juventuti, Rhetores loquimur & Grammaticos, Attica Romanaque doctrina. Quorum Oratoribus XXIV. annonarum è fisco emolumenta donentur. Grammaticis Latinis, vel Graecis, XII. annonarum deductior paulo numerus, ex more præstetur; ut singulis urbibus, qua metropoles nuncupantur, nobilium Professorum electio celebretur. Trevirorum verò clarissima civitati uberius aliquid putavimus deferendum; Rhetori ut XXX. item XX Grammatico Latino; Græco etiam, si qui dignus reperiri potuerit XII. præbeantur annona. Datum X. Cal. Jun. Valente V. & Valentiniano AA. Coss. hoc est anno 376. Est autem annona alimentum annuum unius hominis, Unde intelligas, quàm copiosè per universam Belgicam Vefontione, Augustoduni, Narbonæ, Tolosæ, Burdegalæ, Arvernæ, Lugduni, inprimisque Treviris harum Professoribus literarum prospectum fuerit. Non igitur mirum, quod D. Hieronymus Rustico scribat: *Mater post studia Galliarum, qua florentissima sunt, misit te Romam; ut ubertatem nitoremque Gallici sermonis gravitas Romana condiret.**

An. Chr. 378.

Valens in oriente persecutor Episcoporum, ipse victus dat poenas, Gratiano frustra succurrente.

An. Chr. 379.

Valens interea patruus hæreseos Arrianæ per orientem improbus defensor, postquam 80. Episcoporum unâ nave collectos flammis undisque absumpserat, ne quid membra sine capite possent, & ipse tandem ad poenam vocatus est. Gothis, Hunnorum vi pulsis, ultro sedem in Thracia cesserat, qui Maximi & Lupicini Romanorum Ducum avaritiâ exasperati, his aliisque occisis, etiam Illyricum victores occupabant, contra quos, dum Gratianus ex occidente, Valens ex oriente copias ducunt, præcipiti hic sese consilio solus objicit, clademque Cannensi haud inferiorem accipit, ipse Imperator gravissimè saucius, vilisque illatus tugurio, cum eodem flammis absumptus est, rogum meritis, quem in noxiis quon-

quondam instruxerat. Gratianus igitur relicta Gothis quibus impar id temporis erat Thracia, rebusq; Sirmii, per Illyricum, ut potuit constitutis, Theodosium Hispanicæ gentis strenuumque bello juvenem imperii consortem legit. Orientisque adversus barbaros defensorem reliquit. Ipse Treviros reversus, ut Gallias à barbarorum incurfione tueretur, magnâ omnium gratulatione, imprimisque Ausonii publicâ, quæ extat, oratione applaudentis, gratiasque referentis, exceptus est.

Socrates l. 5.

c. 1.
Gratianus Theodosiū consortem imperii legit & Orienti præficit.

Cum verò Theodosium attineri morbo cognovisset, Baudonem & Arbogastem genere Francos, militari laude claros, contra Gothos destinat, qui in Macedonia Thessaliâque palantes, prædâ exutos, repulère in Thraciam. Uti Vitalianus submissus, Achajâ Pannoniâque illos expulit, supplicesque ad pacem inflexit. Interea Gratianus occidenti in obsequio retinendo advigilans, Treviris ad commerciorum fructum studiumque augendum, concessam olim Naviculariis prærogativam nobilitatis novo decreto firmavit. *Delatam*, inquit, *vobis à D. Constantino & Iuliano, Principibus æternis, e-*

380.

Reversus Treviros exercitu contra Gothos misso, eosdem reprimit.

questris ordinis dignitatem nos firmamus. Quod verò ad negotiationis commodum, advehendasque merces spectat, in eo sollers cura competentium iudicium providebit, ut obtentu nominis vestri, non passim, ac sine consideratione, negotiatorum lateat immunitas, nec ipsi dudum delati beneficii privilegiis fructaque fraudemini. Datum 8. cal. Febr. Gratiano V. & Theodosio I. Coss. Anno Christi 380.

Naviculariū equestri ordini adscribiti Treviris.

Gnosticorum hoc tempore foeda hæresis Priscilliano Abilæ Episcopo autore nata est, quæ animas ejusdem cum Deo naturæ, per septem cœlos gradatim ad suum redire autorem dictitabant; corpus carnemque à dæmone rati, suas illi cupiditates, inter nocturna mulierum conventicula, pro oratione instituta, ceu præclarum hujus fructum, indulgebant. Horum in Hispania Præsules Gratiani decreto suis Episcopatibus exclusi, Romam ad Damasum, Mediolanum ad Ambrosium profecti supplices

Sev. Sulp.

lib. 2. sacr.

histor.

381.

Priscilliano autore Gnosticorum hæresis invalescit.

plices, rejectique, tandem corrupto Macedonio Magistro officiorum, in aula Gratiani remedium, tanquam ab hasta Pelix, istic repererunt, ubi vulnus acceperant, Priscilliani, ut ferunt, in suadendo vis ingens, sed pecuniæ major fuit. In Hispaniam cum suis, ad Episcopatus rediit; non levi religionis istic afflictæ detrimento. Cui frustra deinde Gregorius Prætorii Galliarum præfectus, quod Hispaniarum præfecto causa esset commissa, inter corruptos aulæ ministros, apud Gratianum opem requisivit.

An. Chr. 382. Et Imperator quidem licet vini Venerisque abstinentiam tamen otii & Circensium ludorum, Procerum ductu, Ludis Circensibus Gratianus vacans à Maximo invaditur imperioque ac vita spoliatur. indulgentior, dum his animum laxat, contra illum Fl. Clemens Maximus Hispanus Britannis præfectus, & Theodosii sibi præhabiti invidiâ succensus, postquam Augusti nomen à milite delatum admisisset, in Gallias repente irrupit. Cui Gratianus, re improvise vehementer consternatus, cum Alanorum copias auxiliares objecisset, veterani popularesque, injuriam hanc suam interpretati, ad Maximum transierunt, ut proinde Gratianus Treviris profugiens, quæsito frustra auxilio, per Andragatium percussorem submissum Lugduni anno 383. ceciderit: optimique principis casum boni omnes deploraverint. Ita eodem sæpe virtus, quo vitium, in hac vita, exitu clauditur, quamvis longè diverso post hanc vitam terminetur.

Bonosus Archiep. moritur. Eius memoria 17. Febr. colitur. Britonius succedit. Treviri inter hæc suum amisere Præsulem, solitaria ut apparet vitæ, quàm publicæ amantiorem, cujus in Paulini æde, sub ara S. Clementis, hæc monumenti inscriptio relicta est. *Hic situs est bona memoria Bonosii Trev. Archiepisc. cujus ab hoc mundo transitus XIII. cal. Mart. celebratur.* Est verò à Bonoso, qui hoc tempore Luciferianis adhæsit, ideóque à Maximo Imp. Carceri inclusus fuit, separandus; ne, ut nominum, sic rerum confusio inferatur.

Theodor. l. 5 c. 9. Britonium seu Britannium, vel ut nonnulli eundem dicunt Veteranium habuit successorem, quem cum Galliarum

liarum Episcopis Damasus Romā hoc anno, ad confirmationem Niceni Concilii hæresumque ceterarum damnationem evocavit, proximus à Damaso & Ambrosio censeatur. Idem, cum Ithacium Hispaniarum Antistitem Priscillianistæ, ut sibi adversantem, ad Præfectum Hispaniæ (quo benevolo utebantur) retractum vellent, suâ sese autoritate defensorem opposuit, neque seculari illi potestati, ad quam hæretici confugiebant, judicandum indulgit.

Maximus, sublato Gratiano, tyrannidem auspicatus Trevis quoque confedit, utque rem Catholicam civilemque juxta stabiliret, seque Romanis hac lege probaret. Luciferiani sese schismatis fautoribus objecit, qui Luciferi Calaritani Zelum consecrati, Ariminensis Concilii approbatores ad poenitentiam nolebant recipi, ideoque per Galliam suis hos Episcopos sedibus eliminabant. Unde horum Maximus insolentiâ repressâ, sic postmodum ad Siricium Pont. scripsit: *Id nobis animi & voluntatis esse profitemur, ut fides Catholica, procul omni dissensione submotâ, concordantibus universis Sacerdotibus, & unanimiter Deo servientibus, illasa & inviolabilis perseveret.* Magistratus tamen plerisque loco movit, sibi que devinctos substituit. Valentinianus igitur cum matre Justina, rerum suarum in Italia satagens, D. Ambrosium Legatum Trevis ad Tyrannum, tum pacis firmandæ gratiâ, tum Gratiani fratris corpus postulaturum destinat. Cui pacem quidem concedit Maximus, oportuisse tamen Valentinianum, tanquam ad patrem filium, accedere contendit. Quem Ambrosius per ætatem excusat alpiumque frigora, quanquam non ignorabat peti à lupovem. Sed dimissus, negato Gratiani corpore, Ver ejusdem impetrandi gratia revertit: At Tyrannus formidans, ne mortuum tueretur miles, quem viventem deseruisset, postulata recusabat: Ambrosium quoque, nisi in publico secularium procerum confessu, licet obnitentem, non admisit. Unde cum hic interrita oratione

Tyrannus

383.
Maximus
Tyrannus
pro religione
zelat, contra
Luciferia-
nos.

Tom. I. Epist.
Rom. Pont.

Epist. D.
Ambr. 27.
typis Paris.
An. Chr. 384.

D. Ambro-
sius pro pace
& Gratiani
corpore ab
Imp. Valen-
tiniano lega-
tur; sed of-
fensus est.

Tyrannum perfringeret diceretque: *quid eum mortuum times, quem occidisti, cum posses reservare?* isque se negaret mandasse Gratiani necem: *poteritne inquit, credi, quod ei non invideris vitam, cui etiam sepulturam invidet?* Imperator se deliberaturum asseruit. Ita discedens ab aula Ambrosius, cum Ithacium intelligeret apud Maximum pro opprimendis in Hispania Priscillianistis agere, indignatusque ad Seculare tribunal causam traduci Ecclesiasticam. Communione illius sociorumque abstinere: migrare eum quantocyus Tyrannus iussit; at ille vicissim excommunicationis fulmen in Maximum, tanquam innoxium sanguinis, atque impoenitentem strinxit.

Aug. lib. 8.

Conf. c. 6.

Augustinum ex historia Trevirensium aulicorum mutatum reperit.

Monasticae vitae cultores olim Treviris.

An. Chr. 385. Priscillianistae haeretici, à Maximo premantur.

Ambrosius Italiae redditus, Augustinum Mediolanense docentem, ex Poritiani aulici consuetudine mirifice reperit immutatum. Is enim quondam Treviris in aula Gratiani versatus, cum exposuisset, quemadmodum duos collegae secum ad vicinos egressi hortos, paulumque se ad cryptam eremiticam divertentes, ex lecta S. Antonii vita adeo repenti mutati sint; ut relicta aula, thalamisque sponsarum neglectis, Christo se addixissent, at mox sponsae idem fuerint secutae exemplum: ita subitum imitandi ardore exarsit, ut & ipse ruptis mundi vinculis Christum sequi decreverit, lumenque illud Christianae sapientiae Ecclesiae intulerit, quo etiamnum clarissime effulgescit. Tantum una divini amoris scintilla valet ad ingens, in glaciata licet vitis mente, excitandum incendium. Ex quo colligas jam tum apud Treviros, vel Agrippinensem vel Athanasii, huc etiam vitam S. Antonii transferentis, consilio viguisse utriusque; sexus monasticae vitae cultores, priusquam ex D. Benedicti instituto florentissimum quatuor monasteria emergent.

Interea Maximus, tum colligendis, per fas nefasque in bellum, quod sibi imminere videbat, intentus peccatis; tum Priscillianistis ad Ecclesiae obsequium recedendis incumbens, Burdegalae in Synodo omnes comitari iussit. ubi cum per Idacium Ithaciumque Episcopos

pos se premi viderent, ad Maximum Priscillianus appellat, quem accusatores malè consecuti, cum seculari rem Ecclesiasticam iudicio permitterent, S. Martinus ex Gallia Turonum Episcopus Treviris adfuit, utque magnâ autoritate apud Maximum valebat, Tyrannum ab hac cognitione abstraxit, miraculisque suam etiam autoritatem firmavit, quando, & paralyticam desperatè langventem, & Tetradii præconsulis, licet ethnici adhuc, servum atrocissimè ab infessore Dæmone vexatum, cum Domini totiusque familiæ ad Christum conversione, restituit. Qua re orthodoxæ fidei adversus Gentiles hæreticosque hatid leve momentum æstimationis accessit, & hodie dum B. Martini Ecclesia, quam Patres Benedictini obtinent; superest Tetradii beneficiæ monumentum.

Martino postea vix ad suos digresso, Magnus Rufus que Episcopi rursus impulere Maximum, ut Evodio Galliarum Præfecto severo acrique Judici Priscillianum sociosque examinandos plectendosque committeret, qui plerosque capitis damnatos gladio (quod S. Martinus dissuaserat) subiecit, nonnullos iussit deportari in exilium. verum hoc sanguine licet pessimorum male fuso, hæresis non tam extincta, quam velut oleo inflammata est; cum occisos Martyrum loco haberet, feminæque juxta ac viri ad par supplicium rapti miserationem suspicione innocentiae cierent. Jamque Tribuni in Hispanias destinabantur ad supplicia (an dicam flagitia?) paria sorte, etiam per infantium damnationem, regium fiscum illatis possessionibus ditaturi. Cum opportunè se iterum Martinus Trevirim, deprecaturus Maximum, intulit, mensæque Imperatoris adhibitus est, ac primo cultus honore, oblatum ante omnes sibi ad potum craterem, quem ab eo Maximus expectabat, suo ille presbytero, ut digniori, exhibuit. Quod, licet spretus, Imperator Sacerdotii præhabiti veneratione, factum probavit. Martino tamen nisi cum ceteris Episcoporum communicaret, postulata constanter negavit:

S. Martinus Antipriscillianitas etiam respuit ob tribunal secularare.

Miracula Trev. perpetrat.

Sev. Sulp. in vita S. Mart. c. 15: &c. 386.

Priscillianista à Maximo adjuvantur plerique mortis

D. Martinus; ut eadem quorundam impediret, Antipriscillianis non recte communicat.

movi-
isque se
quit, cre-
scuram
Ita di-
elligere
Priscil-
nal cau-
socio-
yrannu-
lmen in
que im-
ediolan-
ficè re-
s in aul-
um duo
amquet
S. Anto-
a, thale-
ffent, et
a subit-
vinculi
ristiana
arissima
la valet
i ince-
el Agr-
nsferre
itæ cul-
atissima
nefalque
as pecu-
m red-
es com-
Episco-
po

*Marian.**Scot. l. 2. at. 6.*S. Britonio
Arch. defun-
cto Felix suc-
cessit.

vit: unde ut multorum parceretur sanguini, aliorum
miseratione potius, quam sua voluntate eorum syno-
do accessit, cui & Felix Trevirorum Archiepiscopus,
qui Britonii jam recens tertio Nonas Maii cum sancti-
tatis fama defuncti sedem adierat, interfuisse Methodi
visus est, Induci tamen ut actis subscriberet D. Mar-
tinus non potuit, justeque postea, etiam Angelo factum
improbante, doluit, vel sola communione illius syne-
drii se fuisse pollutum. Adeo ingratum Deo est Eccle-
siastica seculari potestate tractari, quam in lege veteri
igne etiam vindice est persecutus.

An. Chr. 387.

Maximus
Italiae regnū
affectans, et-
iam Gallia
cum Victore
filio vitæque
amisit.

388.

Sev. Sulpit.
*l. 3.*Valentinia-
nus Junior
Imper. occi-
dentis, leges
fancit.

389.

Cod. Theod.
l. 4. tit. 22.

regno poterat, oblato magis, quam rapto; at dum Va-
lentiniano in Italia idem invidet, nec dissuadentis S. Ma-
tini consiliis paret (ut ambitio, & libido rationem vi-
admittunt) pace per legatum dolosè oblatâ, exerci-
tium illius premit vestigia, Valentinianum quidem impera-
tum Italiâ Africâque exiit; sed quem Theodosius
vere insequenti duplici prælio in Pannonia victor, Ma-
ximo ante pedes trucidato, gloriosè reposuit. Nec con-
tentus hac clade Arbogastem Francum transmisit
Galliam, Victoremque Maximi filium, & nominis
regni, felicitate victum dejecit. Maximum Severus in
perio dignum censuit, si oblato potuisset sine ca-
Gratiani acquiescere, & à non oblato manum tempera-
re. Illius & filii victoris Cæsaris numismata Trevi-
eruuntur, in quorum alterâ parte signifer labarum
Crucis sinistrâ, dextrâ victoriam manu sustinet, quæ
porrigit diadema.

Absente maximo, Franci rursus in Gallias coorti-
cladem juxta Carbonariam, apud Eburones, silvam
ceperant, & vicissim Quintino temerè Rhenum tra-
gresso, cæsâ cum Ducibus legione, dederant. Com-
quos Valentinianus cum Arbogaste progressus, victo-
que suorum cædem ultus, tandem pace admisâ, The-
viris sede natali, quievit. Ubi anno eodem fancit.

litis cadat, quisquis operiri noluit litis eventum, similisq;

ut sacratissima Augusti domus litem expectare, non inferre cogatur; neque expetat, sed patiatur examen, piè decrevit.

390.

Rem quoque vehiculariam anno sequenti, cupiditate ac rapinis veredariorum afflictam, edictis sublevavit, Sub ejusdem Imperatoris per D. Ambrosium ad omnem pietatem exculti patrocínio, per utramque Belgicam lux major religionis diffundi cœpit. Siquidem missus Atrebatensibus à Siricio Pont. Diogenes Episcopus, Morinisque à Rothomago S. Victricius, Tungrisque sese inferens ab Ubiis S. Severinus, vel gentilitate, vel hæresi, loca infecta sedulo purgabant.

Valentinianus subinde graves Italiae imminere barbaros intelligens, per Galliam eò se transferebat, cum Arbogastes militiæ Dux, ab Imperatore offensus, aulaeque ac militum fretus gratiâ, inclusum Viennæ Valentianum, & clam laqueo ex trabe præfocatum ostentat militi, suumque flagitium in desperantis Imperatoris scelus avertere conatur, ut si vitam abstulisse satis non fuisset, nisi & famam mortuo tolleret. Ne verò ambitio- ne coronæ reus argueretur, hanc in filium Eugenium transtulit, cum eodem (ut gentiles erant) religionem oppressurus. Ergo Francis popularibus, ne quid abiens timeret, ante bello fractis, in Italiam cum Eugenio se transfudit, sed occurrente in Alpium faucibus Theodosio virtute magis divinâ, quàm humanâ, quâ inferior Theodosius erat, profligatus est. cum adversantes Eugenio venti effusa in suos tela reverberarent, propriisque hostium jaculis succumberent; ut Claudianus Theodosio accinat, licet gentilis poeta.

An. Chr. 391.
Valentiniano
sublato Ar-
bogastes
Francus Eu-
genium filium
suum surro-
gat.

392.

393.

Theodosius
utrumque
rursus Tyran-
num oppri-
mit.

*Optimum dilecte Deo, cui militat ather
Et conjurati veniunt ad classica venti!*

In panegy.
Honorii

Zosim l. 4.
hist. Eccl.

Arbogastes, re desperatâ, Valentiniani innocentis caedem, suâ in se manu ultus est, Judex ac carnifex sui. Eugenium coram Theodosio lictor patri inferias misit. Ita

394.

395.
Theodosius
moriens oc-
cidentis im-
perium Ho-
norio filio
relinquit.

parto sibi occidentis imperio, dum in Italia inprimisque Romæ imperium componit, atque idololatriam istic in senatu dominantem profligat, vitam denique Mediolanensi anno regni XVI. ad 17. cal. Febr. deponit, Arcadioque filio orientem, Honorio occidentem relinquit, eximius bello ac pace princeps. Cujus Virtutum ac religionis summum decus, immoderatio nonnunquam ira, ceu nubes solem, obscuravit. Raptatam Placilla Augustæ statuam Antiochiæ excidio puniturus, nisi Flavianus Episcopus frementem tenuisset: ut Thessalonica septem hominum millia in theatro collecta, conuincit, unius Præsidis necem, ferro militari, ceu feras, obiecto licet, ad Divi Ambrosii correptionem, pœnitentiâ, et submissione publicâ facinus deplorârit: raro potentum exemplo, quibus flagitio sæpe gravius videtur, flagitium confiteri.

Felix Archie.
reductis ex
Phrygia S.
Paulini reli-
quii, Eccle-
siam illi &
memorable
sepulchrum
adornat.

Felicis Trev. Archiepiscopi memoria vitæque huius librum concludemus. Ille, ut B. Paulino antecessori suo dignus honos impenderetur sollicitus, in Phrygiâ consensione populi abiit, optataque hinc expeditione beati Martyris corpus loculo, ut creditur, cedrino impunitè lique compositum, basilicæ operis perquam elegantis quæque latitudine CXX longitudine CCCCX pedibus esset complexa, intulit. Lamina ex argento pectori admodum, quæ hoc signo Christi Theanthropi nomen expressit. Sarcophagum in Cryptæ fornice exitu tenis suspensum libravit, quem cum Nortmanni vastatores anno Christi 853. deturbare molirentur, solutis in vinculis novo naturæ miraculo loculum hæsisse in ædificamentis memorant, ceu ponderis expertem, ut suo inferius locum explicatius trademus.

An. Chr. 396.
Mauritio vi-
vens Episco-
patum cedit,
vixitque ac
moritur so-
litarie.

Porro Felix *Mauritio* in vita Episcopatum post XII administrationis suæ annos cessit, seque amore sollicitudinis in Monasterium juxta D. Paulini basilicam à se civitatem abdidit ultimum vitæ tempus saluti tantum Deoque addicturus. nec diu post superstes, ad immortalia palam adstantibus præmia voce cælesti invitatus animi

animam columbæ specie expirasse VII. Cal. Aprilis fer-
 tur, plus quam solo nomine felix. Corpus in basilica à
 se condita ad dextrum obei latus sub hac monumenti
 spectabilis inscriptione depositum. *Hic requiescit S. Fe-
 lix Trev. Archiep. qui hanc Ecclesiam supra sepulchra
 Martyrum Thebæ & legionis construxit. Qui & B. Pau-
 linum à Phrygia translatum inter eosdem Martyres Mar-
 tyrem medium collocavit.* Translationis memoriam
 III. Iduum Maii Ecclesia recolit, sed non eadem, quâ o-
 lim stetit, operis, sæpius à barbaris eversi, dignitate, ut
 intelligamus, nihil in terris perpetuum, nec
 in lapidibus quidem,
 reperiri.

